

Salvational Servitude: Insights on Tehillim (Chapter 65-Part IV)

Dedicated by by Suri Reiner in loving memory of her mother Henna Rochel bas Binyamin Chaim and her grandmothers, Fayga bas Yaakov HaLevi and Frayda bas Shmuel

Rabbi Shmuel Silber

1. תהלים פרק סה פסוק א

א לְמִנְצָח מְזֻמּוֹר לְדָוִד שִׁיר: ב לֵךְ דְּמִיָּה תְהִלָּה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן וְלֵךְ יִשְׁלֶם-נֶדֶר: ג שְׁמַע תְּפִלָּה עֲדִיד כָּל-פֶּשֶׁר יָבֹאוּ: ד דְּבָרֵי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי פִשְׁעֵינוּ אַתָּה תִּכְפֹּר: ה אֲשֶׁרִי | תִּבְחַר וּתְקַרֵּב יִשְׁכֵּן חֲצִרֶיךָ גִּשְׁבָּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ קֹדֶשׁ הֵיכָלְךָ: ו נִזְרָאוֹת | בְּצִדֶּק תַּעֲנֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ מִבְּטָח כָּל-קְצוֵי-אֶרֶץ וְיָם רְחֻקִּים: ז מְכִין הָרִים בְּכַחוֹ נֶאֱזָר בְּגִבוֹרָה: ח מְשַׁבֵּיחַ | שְׁאוֹן יָמִים שְׁאוֹן גְּלִיָּהִם וְהַמּוֹן לְאֲמִים: ט וַיִּירָאוּ | יִשְׁבִּי קִצּוֹת מְאוֹתֶיךָ מוֹצְאֵי-בָקָר וְעֶרֶב תְּרִנִּין: י פִּקְדֹת הָאָרֶץ | וּתְשַׁקֶּה רֶפֶת תַּעֲשֶׂנָּה פֶלֶג אֱלֹהִים מֵלֹא מִיָּם תִּכְיֶן דָּגָנָם כִּי-כֵן תְּכִינֶנָּה: יא תִּלְמִיָּה רוּחַ נַחַת גְּדוּדָה בְּרִיבִים תִּמְגַּנֶּנָּה צִמְחָה תִּבְרָךְ: יב עֲטַרְתִּי שִׁנְתָּ טוֹבְתְךָ וּמַעֲגָלֶיךָ יִרְעֶפוּן דָּשֵׁן: יג יִרְעֶפוּ נְאוֹת מִדְּבַר וְגִיל גְּבָעוֹת תַּחְגֹּרְנָה: יד לְבָשׁוּ כָרִים | הֲצֵאן וַעֲמָקִים יַעֲטֹפוּ-בָר יִתְרוֹעֲעוּ אֶף-יִשְׁיָרוּ:

1. For the conductor, a psalm of David, a song. 2. Silence is praise to You, God in Zion, and to You a vow is paid. 3. You, Who hearken to prayer, to You all flesh shall come. **4. Words of iniquities have overcome me; as for our transgressions, You shall atone for them.** 5. Praiseworthy is he whom You choose and draw near to dwell in Your courts; let us be sated with the goodness of Your house, the sanctity of Your Temple. 6. With awesome deeds, through Your charity You shall answer us, God of our salvation, the trust of all the distant ends of the earth and the sea. 7. Who sets mountains with His strength, Who is girded with might. 8. Who humbles the roaring of the seas, the roaring of their waves, and the multitude of kingdoms. 9. And the dwellers of the ends fear Your signs; with the emergence of morning and evening, You cause them to sing praises. 10. You remember the earth and water it; You enrich it greatly with the stream of God which is full of water; You prepare their corn for so do You prepare it. 11. To sate its furrows, to afford pleasure to its troops; with raindrops You dissolve it, You bless its plants. 12. You crowned a year of Your goodness, and Your paths drip with fatness. 13. They drip upon the dwellings of the desert, and hills gird themselves with joy. 14. Meadows are clothed with flocks, and valleys are enwrapped with corn; they shout for joy, they sing.

2. רש"י תהלים פרק סה פסוק ד

(ד) דברי עונות גברו מני – ואין אנו יכולים להספיק לסדר כולם לפניך לפי שהם רב חלא ככלל אחד אנו מתפללים לפניך שפשענו אתה תכפרם:

3. מצודת דוד תהלים פרק סה פסוק ד

(ד) גברו מני – ר"ל עם כי אין בהזכיות להכריע את העונות עכ"ז תכפרם בחסדך:

4. מלבי"ם תהלים פרק סה פסוק ד

(ד) דברי, הוא נוסח התפלה שהתפללו, אמרו, הגם שאנו חוטאים ובלתי ראויים, הן העונות אשר גברו מני דבריהם הוא שפשענו אתה תכפרם, מצייר כאלו העונות אשר הם גברו וחזקו מן האדם והאדם אין יכול להתגבר עליהם, הם עצמם ידברו וימליצו לפני ה' שיכפר הפשעים, והמליצה, שאחר שכח העונות חזק יותר מכח האדם, ר"ל שהאדם בטבעו מוכן אל החטא וקשה לו להתגבר על העון הנטוע בטבעו, וא"כ העונות בעצמם אחר שהם גברו מני בטבע דבריהם הוא שראוי שתכפר פשענו, כי אתה ידעת את יצר האדם ורוע טבעו:

5. שמות פרק כא

(א) וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תַּשִּׁים לַפְּנִיָּהֶם: (ב) כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבִשְׁבַעֲתָ יֵצֵא לְחֻפְשֵׁי חָנָם:

1. And these are the ordinances that you shall set before them. 2. Should you buy a Hebrew slave, he shall work [for] six years, and in the seventh [year], he shall go out to freedom without charge.

6. רש"י שמות פרק כה פסוק 3

כי תקנה – מיד צית דין שמכרוהו בגגנצתו כמו שנאמר (שמות כ3) אם אין לו ונמכר בגגנצתו. או אינו אלא צמוכר עלמו מפני דוחקו, אבל מכרוהו צית דין לא ילא בשש, כשהוא אומר (ויקרא כה לט) וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך, הרי מוכר עלמו מפני דוחקו אמור, ומה אני מקיים כי תקנה, צנמכר צצית דין:

7. תולדות יעקב יוסף שמות פרשת משפטים

ובזה יובן כי תקנה עבד עברי. הכוונה כי משמש בלשון אשר, כי ראוי שתקנה תחלה בחינת עבד דהיינו שלא לשמה על מנת לקבל פרס. וז"ש שש שנים יעבוד, כדין עבד העובד את רבו שהוא על מנת לקבל פרס. ובשביעית יצא לחפשי חנם, דהיינו מתוך שלא לשמה יבא לשמה אחר כך שיעבוד בחנם שלא על מנת לקבל פרס.

Rav Ya'akov Yosef haCohen (Katz) was the greatest of the Besht's disciples together with R. Dov Baer of Mezritch. He served as rabbi of many communities, and from 1770 in Polonne, where he died in 1782.

8. שמות פרק כ פסוק כג

וְלֹא־תַעֲלֶה בַּמַּעֲלֹת עַל־מִזְבְּחִי אֲשֶׁר לֹא־תִגָּלֶה עֲרוֹתְךָ עָלָיו:

And you shall not ascend with steps upon My altar, so that your nakedness shall not be exposed upon it.

9. רש"י שמות פרק כ פסוק כג

(כג) ולא תעלה צמעות – כשאתה צונה כצש למצח, לא תעשהו מעלות מעלות אישיקלונ"ש צלעז [מדרגות] אלא חלק יכא ומשופט:

10. נועם אלימלך שמות פרשת משפטים

רק מתחילה תרגיל את עצמך בהדרגה ממדרגה למדרגה בהכנעה גדולה

11. לקוטי שיחות

עבד עברי הוא אדם נחות ביותר מבחינה רוחנית – אדם שנחפס בגופו. ואף נמכר בשל כך לעבד; ניתן היה לחשוב שאדם כזה אינו ראוי שנעסוק בו ונשתדל למענו, וביוראי שאינו ראוי ליחס של כבוד. בדינים אלו כוללת אותנו החזרה, שגם אדם נחות זה ראוי שיעסקו בו ובהלכותיו. ואף בו יש להיג בכבוד, בחסד וברחמים – לפרנס אותו ואת אשתו וצדקו, וכבדא העת אף לשחרור לחופשי.

דיני עבד עברי משקפים, איפוא, את חשיבותו ובעליו של הגוף הידורי – חשיבות שהיא נצחית ואינה משתנה לעולם, תהיה רמתו הרוחנית של היהודי אשר תהיה.

12. ר' צדוק הכהן מלובלין – פרי צדיק שמות פרשת משפטים

א. כי תקנה עבד עברי דכבר אמרנו דפגם זה גורם עבדות ... ועל זה נאמר כי תקנה עבד עברי שפגם בזה עד שנמכר לעבד. מכל מקום בשביעית יצא שיש לו תיקון על ידי קדושת שבת תתאה וכמו שאמרנו דשמירת שבת מועיל אף לחילול השם דעבודה זרה דאנוש ובודאי מועיל לזה גם כן.

ב. ואף מי שנשתקע בחטא עד שאמר אהבתי את אשתי ואת בני אף שחשובה כבהמה וכמו שאמרו (קידושין ס"ט א) ולד במעי שפחה כנענית כולד במעי בהמה דמי ואין הבנים בכלל זרעו והוא אומר אהבתי את אשתי ואת בני. מכל מקום יש לו תקנה ביובל והוא קדושת שבת עילאה שהוא שופר

גדול כמו שמובא בזוה"ק (ח"ב מ"ו ב) דהשופר גדול יעורר שיבואו אף האובדים בארץ אשור שנשתקעו שם ולא ידעו שורשם כלל והנדחים בארץ מצרים דהיינו שורשים שורשם כמו במצרים שהיו מצוינים שם ומכל מקום היו מוקפים בקליפה כעובר במעי אמו ועל ידי השופר גדול יובלא עילאה יעורר ה' יתברך בלבם הרהור תשובה באמת שבודאי אין הפירוש שעל ידי שמירת שבת אפילו עובד עבודה זרה כאנוש מוחלין לו בכדי.

R' Zadok haCohen Rabinowitz was born in 1823 to his father R. Yaacov, Rabbi of Krizburg, Lithuania. R. Zadok was considered a child prodigy. In 1843 he arrived in Poland where he met the great Chassidic leaders. He accepted their way of Judaism, and became a disciple of R. Mordechai Yoseph Leiner of Izbeza. He relocated to Lublin, and began to write books according to Chassidic thought in accordance to the method of his mentor. His famous book Zidkat haZadik was published in 1848. From 1888 until his death in 1900, he served as an Admo"r in Lublin.

13. שמות פרק כא

(ד) אִם-אֲדֹנָיו יִתֶּן-לוֹ אִשָּׁה וַיֵּלְדֶה-לוֹ בָּנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וַיֵּלְדֶיהָ תִּהְיֶה לְאֲדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְגִפוֹ:
(ה) וְאִם-אָמַר יֹאמֶר הָעֶבֶד אֶהְבֵּתִי אֶת-אֲדֹנִי אֶת-אִשְׁתִּי וְאֶת-בְּנֵי לֹא אֵצֵא חֲפָשִׁי: (ו) וְהִגִּישׁוּ אֲדֹנָיו אֶל-הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוּ אֶל-הַדֹּלֶת אוֹ אֶל-הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת-אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וַעֲבָדוֹ לְעֹלָם:

If his master gives him a wife, and she bears him sons or daughters, the woman and her children shall belong to her master, and he shall go out alone. But if the slave says, "I love my master, my wife, and my children. I will not go free," his master shall bring him to the judges, and he shall bring him to the door or to the doorpost, and his master shall bore his ear with an awl, and he shall serve him forever.